

Karmel 1/1987

Förlåtelsens kyrka

Av Hans Urs von Balthasar

"Liksom Fadern har älskat mig, så har jag älskat er. Bli kvar i min kärlek. Om ni håller mina bud, blir ni kvar i min kärlek, så som jag har hållit min Faders bud och är kvar i hans kärlek." – "Ni är mina vänner om ni gör vad jag befäller er. Detta har jag sagt er för att min glädje skall vara i er och er glädje bli fullkomlig" (Joh 15: 9-10, 14,11).

Detta avsnitt ur avskedstalet innehåller så underbara och så viktiga ord som Herren riktar till sina lärjungar att vi inte bara beundrar dem, utan också vill försöka att ta dem på allvar, som en gåva och en uppmaning till oss att inrikta våra liv efter dem.

Är det inte – det är den första punkten som fångar vår uppmärksamhet – är det inte förvånande att det på en och samma gång kan vara tal om högsta gudomliga kärlek och om att hålla bud? När det gäller oss människor är det inte särskilt konstigt, eftersom vi av naturen är egoister och därför upplever den kärlek som krävs av oss som en lag och ett bud som påläggs oss. Men Kristus själv, som inte känner synden, säger om sig själv att han står under Faderns bud.

När vi emellertid överväger vad som faktiskt krävs av honom av kärlek till syndarna: att gå i godo även för dem som avvisar honom, förhånar honom, till varje pris vill röja honom ur vägen och som också gör det på det mest avskyvärda sätt, då står det klart för oss att också för honom, ja, just för honom, som älskade oss människor som sina vänner, kunde denna kärlek bli till det hårdaste, mest obönhörliga krav.

Och när han nu vet att han är den som Fadern älskar, eftersom han lever i lydnad mot Faderns bud och uppdrag, så kommer denna lydnad att föra honom dithän där han, just för att kravet är så obönhörligt, även kommer att förlora vissheten om och känslan av Faderns kärlek: *"Min Gud, varför har du övergivit mig?"* Den människoblivna, gudomliga kärleken är övergiven av den eviga kärleken just därför att han har hållit kärleksbudet in i det sista.

Men varför? Säkert inte bara för att ge oss en läxa, även om korsvägen är den mest eftertryckliga lära som Jesus har gett oss. Utan därför att det i Guds plan för världen inte kunde vara annorlunda än att han själv måste erfara och genomlida och genomlidande sona, lösa och göra om intet världens hela kärlekslöshet och gudsfientlighet, och på så sätt ge den mänskliga friheten dess yttersta existensberättigande.

Även för en troende kristen förblir detta något helt hemlighetsfullt, men ändå kan lösningen på den stora gåtan om varför det finns frihet och ondska i världen inte sökas i någon annan riktning. Guds kärlek är det som mest överensstämmer med hans väsen, men när denna kärlek törnar ihop med världens kärlekslöshet, då blir den ett hårt bud. Höga Visan säger det på sitt sätt: *”Kärleken är stark som döden, dess längtan hård som dödsriket”* (8:6).

Inget under alltså om vi, som Kristus här kallar sina vänner, ibland upplever hans krav, som ju är ren nåd, som en hård befallning. Inte för att detta är det normala: *”Mitt ok är mild”*, säger Jesus, *”min börda är lätt”*. Människan når inre frihet, kommer till sig själv och blir stillad i sin oro när hon beslutar sig för att älska osjälviskt, i stället för att ständigt kretsa kring sig själv; det är något som varje god psykiater vet.

Vi finner oss själva när vi finner kärleken; kärleksbudet är den kortaste vägen till frihet, ja, det är själva friheten. Men trots detta finns det en punkt där denna frihetens väg leder genom mörker och hårdaste motstånd. Och det är när vi tycker att vår medmänniska är osympatisk, ja, rentav motbjudande, och ännu mer när hon betar sig som vår fiende. Vi kan det utantill: budet om att älska sin fiende är den egentliga provostenen för en kristen.

Gud har älskat oss i Kristus och har dött för oss medan vi ännu var hans fiender. Gud betraktar alltså ingen som sin fiende. Så har heller inte den kristne, vad honom själv beträffar, någon fiende. En annan kan betrakta sig och bete sig som min fiende, för mig är han en som är älskad av Gud, och därför också en broder som jag i Kristus måste älska. Jag får inte träda fram inför Guds ögon om jag hyser fiendskap mot någon i mitt hjärta.

På denna punkt är Jesus helt kategorisk, därför att vi här står i det kristna livets medelpunkt: *”Om du bär fram din gåva till offeraltaret”* – det vill säga: du går till kyrkan, till eukaristifirandet eller helt enkelt till bönen – *”och där kommer ihåg att din broder har något otalt med dig, så låt din gåva ligga framför altaret och gå först och försona dig med honom; kom sedan tillbaka och bär fram din gåva”* (Matt 5: 23–24).

Detta måste tas bokstavligt. Det kan hända att jag inte kan försona mig med en människa som är fientligt sinnad mot mig, men en sak kan jag alltid: försona mig med henne i mitt hjärta, betrakta henne som en vän i Kristus och be för henne när jag går i kyrkan. Och en annan sak kan jag också alltid göra, även om vi kristna ofta lättsinnigt underlåter det och helt enkelt glömmer det: jag kan och jag måste be om förlåtelse när jag genom ett ord eller en handling har sårat en medmänniska. Det hör på något sätt till vanlig, kristen anständighet. Men det finns så många av oss som inte förmår bringa orden *”förlåt mig”* över läpparna.

Kanhända är det svårare ju närmare den sårade personen står oss: vare sig det är den äkta maken eller en av våra föräldrar, våra barn, våra vänner, våra underordnade eller våra överordnade. Det krävs lite självövertunnelse, men hur mycket lönar det sig inte? Främlingskap och spänningar förhindras, man häller olja i stället för sand i det medmänskliga maskineriet, och man underlättar på ett nästan otroligt sätt för de andra att iaktta kärleksbudet i hela dess vidd: alltså budet om att förlåta. Hur ofta skall man förlåta, frågar Petrus. Sjuttio gånger sju gånger, svarar Jesus. En människa som ber om förlåtelse är det mycket lätt att förlåta. En som inte anser det vara nödvändigt kan det vara mycket svårt att förlåta.

Kanhända skulle hela Kyrkan se annorlunda ut om vi tog denna elementära anvisning från Herren så bokstavligt som den är menad. Ur de otaliga små handlingar som uttrycker den dagliga, ömsesidiga syndaförlåtelsen och som *Fader vår* kräver, skulle en klart lysande, friare och gladare gemenskap växa fram, som kunde avlägga ett trovärdigt vittnesbörd för världen. Den enskilde som ber om förlåtelse och hans medmänniska som förlåter honom vet att de i detta möte är Herrens sanna vänner, inte endast för att Herren älskar dem, utan därför att de håller hans bud och är kvar i hans kärlek.

Och först då får de erfara att Jesu glädje är i dem, och att deras egen glädje har blivit fullkomlig. De båda upplever i detta i sanning kristna möte inte självbelåtenhet eller glädje över den egna självövertunnelsekonsten, tvärtom har de överskridit sina egna mänskliga gränser burna av Guds nåd och krav, de har del i en helt annan glädje, som man endast kan beskriva som Kristi glädje – ”*min glädje i er*” – och som är en försmak av himmelen.

Genom sådana handlingar och erfarenheter byggs Kyrkan upp i sin trovärdighet. Häri ligger också ”befrielsesteologins” egentliga kärna, hur många andra aspekter den än må ha. Men kristna tyranner, som man med rätta kan anklaga för att förtrycka andra, måste be de fattiga om förlåtelse och omsätta sina ord i handling, och de fattiga måste vara säkra på att de förlåtit dem som de betraktar som sina fiender, innan de griper till åtgärder för sin sociala och politiska befrielse. Det kan vara mycket svårt, ”*hårt som dödsriket*” och dock måste det ske, om Kyrkan även i sin strävan efter befrielse verkligen vill förbli Kyrka.

Marxismen predikar hat mot var och en som den betraktar som förtryckare, därför att hatets dynamik, efter vad man påstår, driver befrielseprocessen effektivare framåt än den kärlek som försenar allting. Men den som hyser hat bereder väg för krig, som åstadkommer oöverskådligt materiellt och andligt elände. Hatets anda förstör, i

stort som i smått; kärlekens anda bygger upp, i detaljarbete, liksom bina bygger sina vaxkakor, och vaxkaka på vaxkaka till sist ger en kupa full av honung.

Vi befinner oss i tiden efter pingst, och Jesu Kristi Ande, Gud Faderns Ande är redan verksam i oss, i Kyrkan. Vi kan alltså inte säga att vi inte vet vem denne Ande är, och vad han väntar av oss. Därför vore det meningsfullt att en gång enkelt och nyktert ta Herrens avskedstal på allvar.

Här räcker det inte med stora känslor för att uträtta något, utan det sker i vardagens och den nära omgivningens detaljarbete. ”Var förenade, miljoner” gagnar ingenting för att bygga upp Guds rike på jorden, men däremot gagnar det mycket om jag tar mig an en enda oälskad människa i min närhet. Kanhända är jag själv på ett eller annat sätt medskyldig till hennes ensamhet och isolering. Genom ett sådant anspråkslöst arbete upprättar den helige Ande Gudsriket på jorden, omärkligt, tills plötsligt något andligt mäktigt står där, som – egendomligt nog – också hjälper till att lösa mänsklighetens stora jordiska problem.

Detta tysta byggande är den sanna pingströrelsen. Paulus har redan sagt att tungotal och dylikt i sig kan vara mycket bra – han själv skulle också vara i stånd till allt detta om det gällde – men det är inte genom det som Kyrkan blir uppbyggd, utan sist och slutligen endast genom kärleken, om vilken han säger att den är tålmodig och god, inte stridslysten och inte självisk, den brusar inte upp och hyser inte agg för en oförrätts skull, utan bär i stället allt. Med andra ord: Kärleken håller inte räkenskap med vad den eller den har gjort sig skyldig till, den förlåter inte bara orätt, den kan också glömma.

Den har inget elefantminne som lagrar alla orättvisor den har fått stå ut med, utan låter allt sjunka ned i Guds förlåtelse och vara utagerat, som om det aldrig hade hänt, ty på så sätt älskar Gud. På samma sätt kommer vi en gång att älska varandra i himmelen, där alla ömsesidiga förolämpningar blivit helt bortglömda. Och på så sätt ger oss den helige Ande kraft att älska i förväg här i världen, annars skulle vi inte kunna vara Guds rikets byggmästare på jorden. Det skulle vara gagnlöst att be: ”*Ske din vilja, tillkomme ditt rike*”, om vi inte gjorde allvar av orden: ”*Förlåt oss våra skulder såsom*” och därför att ”*ock vi förlåta dem oss skyldiga äro.*”